

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

לפני כבוד השופט גלעד הס

תקוה גדעון

התובעת

נגד

צליל דהאן וקנין

הנתבעת

התובעת על ידי ב"כ - עו"ד אוהד כהן
הנתבעת על ידי ב"כ - עוה"ד רוני יקותיאל ואלון שליכטר

פסק דין

לפני תביעה כספית לפיצויים בעילה מכוח חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: "חוק איסור לשון הרע").

רקע – גרסאות הצדדים

1. התובעת, הגב' תקוה גדעון (להלן: "התובעת") הינה בת העדה האתיופית אשר שימשה בזמנים הרלוונטיים כמנהלת מסעדת "קינג ג'ורג' בעיר חולון (להלן: "המסעדה").
2. הנתבעת, הגב' צליל דהאן וקנין (להלן: "הנתבעת") התארכה, יחד עם בני משפחתה, כלקוחה במסעדה בזמנים הרלוונטיים.
3. אין מחלוקת כי במהלך שהותן של השתיים במסעדה, התובעת בכובעה כמנהלת המסעדה והנתבעת כלקוחה, התפתח ויכוח בין הצדדים באשר לטיב השירות שניתן לנתבעת (להלן: "האירוע").
4. עם זאת, לצדדים גרסאות קוטביות באשר לאמירות שנאמרו במסגרת האירוע, ולמעשה המחלוקת המרכזית הינה על אמירות אלו.

גרסת התובעת

5. התובעת טוענת בתצהירה, כי ביום 17.4.2017 הגיעה למסעדה למשמרת בתור 'מנהל המסעדה', תפקיד אליו קודמה רק חודשיים קודם לכן.
6. לגרסת התובעת, בשעה 15:00 נכנסו הנתבעת ובני משפחתה למסעדה והתיישבו באופן עצמאי באחד השולחנות. הנתבעת ביקשה להזמין לבת הצעירה מנת שניצלונים.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

המלצר הגיש לבת הנתבעת את המנה, כאשר לאחר מספר דקות הנתבעת קראה למלצר וביקשה להחזיר את המנה היות וזאת אינה אכילה לטעמה.

בשלב זה, התובעת ניגשה אל הנתבעת בפנים מאירות והסבירה כי הטעם השונה נובע מפירורי הלחם הכשרים לפסח, כמו כן, התובעת לטענתה הציעה לנתבעת להחליף את המנה. אלא, שהנתבעת סירבה לכך בתוקף ודרשה בתוקפנות שלא לחייב אותה על המנה. לפיכך, התובעת השאירה את המנה על השולחן והבהירה כי במקרה שכזה הנתבעת תחויב במחיר המנה.

התובעת ממשיכה וטוענת כי לאחר זמן מה קמה הנתבעת אל הברמנית, הגב' ספיר המבורג, וביקשה לדבר עם מנהל המסעדה, הברמנית אמרה לה שהתובעת היא המנהלת.

לטענת התובעת, בשלב זה הנתבעת הרימה את קולה לפני כמאה סועדים שנכחו במסעדה וכן לפני צוות עובדי המסעדה וצעקה "מי נתן לכושית לנהל במסעדה?". לאחר מכן, תוך הליכה במסעדה בחזרה לשולחנה, המשיכה הנתבעת בסדרה של קללות רגילות ואמירות גזעניות, בין היתר, "מטומטמת", "אתיופית מסריחה", "כושית" ו-"סתומה".

למרות קללות חמורות אלו, ניגשה התובעת לשולחן הנתבעת בניסיון לסיים את המחלוקת. כאשר הגיעה התובעת לשולחן הנתבעת ראתה זו כי נשארו בצלחת רק שני שניצלונים ולכן הבהירה לנתבעת כי לא ניתן לקבל זיכוי על המנה ופנתה לחזור למקומה. כאשר שמעה זו הנתבעת, המשיכה זו בקללות הגזעניות ובשיאם אף זרקה שניצלון על גב התובעת.

בשלב זה הזמינה התובעת את המשטרה, אשר גבתה עדויות מן הצדדים.

גרסת הנתבעת

7. הנתבעת מאשרת בתצהירה כי הגיעה למסעדה בצהרי היום בחול המועד פסח בשנת 2017. לטענתה זו הפעם הראשונה שביקרה במסעדה זו.

הנתבעת ממשיכה ומסבירה כי היה מדובר באירוע נקודתי, ייחודי וקצר.

לטענת הנתבעת, היא הגיעה למסעדה יחד עם בעלה, כאשר היא בהריון מתקדם, ועם בתה הקטינה, אשר הינה בעלת רגישות למזון. לאחר קבלת המנות לשולחן התברר לה כי המנה של הבת הקטינה מקולקלת ואינה ניתנת לאכילה, ולכן פנתה למלצר בבקשה להחליפה.

המלצר הפנה את הנתבעת לתובעת אשר המלצר כינה כ - "אחראית משמרת".

לטענת הנתבעת, התובעת סירבה להחליף את המנה, נהגה בתוקפנות ובזלזול, ואף פנתה אליה ואל בני משפחתה בלעג.

הנתבעת מודה, כי במסגרת האירוע היו חילופי דברים שחרגו ממידת הנימוס, דברים שנאמרו "בעדינא דריתחא". הנתבעת גם מודה כי זרקה שניצלון על גבה של התובעת.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

אולם, וזה העיקר בגרסת הנתבעת לתיק זה, הנתבעת מכחישה בתוקף כי אמרה אמירות גזעניות כלשהן.

עוד מציינת הנתבעת כי דווקא התובעת כינתה אותה בגינויים גזעניים כגון: **"איזה פריחה מרוקאית"** ו- **"איזה ערסית מרוקאית"** ואף אמרה לה **"תזהרי ממני לפני שאזרוק לך משהו על הראש"**.

8. להשלמת התמונה אציין כי אין מחלוקת כי לאחר האירוע האמור הגישה התובעת תלונה במשטרה כנגד הנתבעת. לאחר הגשת התלונה הצדדים ועדים נוספים נחקרו במשטרה על אודות האירוע.

לאחר החקירות האמורות, הושג הסדר מותנה בין הנתבעת לבין משטרת ישראל במסגרתו נקבע, בין היתר, כי הנתבעת תפצה את התובעת בסך של 1,000 ₪ בגין האירוע.

המחלוקת המרכזית

9. כאמור בפתיח, תביעה זו הוגשה בעילה מכוח חוק איסור לשון הרע, מכאן ומגרסאות הצדדים כפי שפרטתי לעיל, מתחדדת המחלוקת בה עליו להכריע בתיק זה, והיא -

האם הנתבעת אמרה לתובעת אמירות גזעניות הנוגעות למוצאה האתיופי של התובעת, או שמא דובר בקללות "רגילות" בלבד?

אציין כי הצדדים אינם חולקים כי אילו היה מדובר בקללות סתם, הרי אין מדובר באירוע חמור, וספק אם הוא מגלה עילה לפי חוק איסור לשון הרע. יתרה מזו, על הקללות ה-"רגילות" הנתבעת אף הייתה מוכנה להתנצל.

לעומת זאת, ככל שאכן נאמרו אמירות גזעניות חמורות כפי שטוענת התובעת בגרסתה, אזי מדובר באמירות אשר מהוות לשון הרע, ואף לשון הרע בדרגה גבוהה, כאשר הנתבעת לא התנצלה עליהן מעולם.

הראיות והעדויות

10. בהתאם להחלטת בית המשפט מיום 24.1.2019 בדבר סדר הבאת הראיות, התובעת הגישה תחילה תצהירי עדות ראשית מטעמה. תצהירי התובעת כללו תצהיר של התובעת, וכן תצהירים של הגב' ספיר בכר המבורג (להלן: **"הגב' המבורג"**), מר מיכאל מויסייב (להלן: **"מר מויסייב"**) והגב' עדי בר אלחדד (להלן: **"הגב' אלחדד"**).

ביום 6.6.2019 הגישה הנתבעת תצהירי עדות ראשית מטעמה. תצהירי הנתבעת כללו תצהיר של הנתבעת ותצהיר של בעלה, אשר נכח באירוע, מר אלון וקנין.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

11. ביום 24.2.2019, טרם הגשת תצהירי הנתבעת ולאחר הגשת תצהיר התובעת, הגישה התובעת בקשה להוספת ראיה. התובעת ביקשה להוסיף את המסמכים הקשורים לחקירת המשטרה שהתקיימה לאחר האירוע ובין היתר לצרף את פרוטוקול החקירות שהתקיימו בקשר לאירוע. ביום 24.4.2019, לאחר הגשת תשובה ותגובה לתשובה, נעתר בית המשפט בהחלטה מנומקת לבקשה להוספת ראיה.
12. במסגרת ישיבת ההוכחות שהתקיימה ביום 8.12.2019 נחקרו התובעת, הגב' בכר המבורג והגב' בר אלחדד וכן הנתבעת. אציין כי התובעת ויתרה על עדותו של מר מויסייב. כמו כן, הנתבעת ויתרה על עדותו של בעלה מר וקנין, אשר לא התייצב לישיבת ההוכחות.
13. לאחר ישיבת ההוכחות, הצדדים הגישו סיכומיהם בכתב.

תמצית טענות התובעת

14. לטענת התובעת, האירוע, שהתרחש לעיני כל במסעדה מלאה בסועדים, כלל אמירות גזעניות ופוגעניות כנגדה אשר נועדו להשפילה ולבזותה.
- לשיטתה, הפרסומים הינם לשון הרע כהגדרתה על פי סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע וכן מתקיים יסוד "הפרסום" כהגדרתו על פי סעיף 2 לחוק איסור לשון הרע.
15. התובעת מבהירה כי הפרסומים פגעו בה פגיעה קשה ומשמעותית. עוד טוענת התובעת כי בפרסומים אלו מטרתה של הנתבעת הייתה לפגוע בשם הטוב של התובעת וכתוצאה מכך לפגוע במעמדה, בכבודה ובמשלחה ידה.
16. התובעת העריכה את הנזקים שנגרמו לה בסך של 144,055 ₪ הכוללים פיצוי ללא הוכחת נזק בהתאם לסעיף 7א(ג) לחוק איסור הלשון וכן פיצוי כספי בגין התשלומים שהוציאה עבור טיפול פסיכולוגי ופסיכיאטרי לאחר קרות האירוע.

תמצית טענות הנתבעת

17. כאמור, טענתה המרכזית של הנתבעת היא כי הפרסומים הגזעניים הנטענים על ידי התובעת לא נאמרו מפי הנתבעת וכי האירוע נסב סביב טיב השירות שקיבלה במסעדה ולא סביב מוצאה של התובעת.
18. עוד טוענת הנתבעת כי הגשת התביעה כשנה לאחר קרות האירוע יוצרת נזק ראייתי וקושי עבור הנתבעת להביא ראיות שיוכיחו ויאמתו את טענותיה.
19. הנתבעת מסבירה כי התובעת היא זו שנהגה בזלזול ובהשפלה כלפי הנתבעת ובני משפחתה והתנהגות זו היא שהובילה לחילופי דברים בין השתיים. **למרות זאת, הנתבעת מדגישה כי לא אמרה אמירות בעלות אופי גזעני כלפי התובעת בעת האירוע.**

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

20. הנתבעת מוסיפה וטוענת כי העמידה הדווקנית של התובעת מעידה על תכנון התביעה ורצון לקבל כספים שיהיו בבחינת "עשיית עושר ולא במשפט".
21. הנתבעת הקדישה חלק ניכר מסיכומיה לטענה כי התובעת השתתפה בתכנית ראיית המכונה "האח הגדול" ואף זכתה בה, ומכאן שלא נגרם לה נזק של ממש.
22. הנתבעת טוענת בנוסף כי מתחילת ההליך הסכימה להתנצל בפני התובעת ויש להביא זאת בחשבון.
23. במישור המשפטי טוענת התובעת כי בהנחה וייקבע כי מדובר בלשון הרע הרי שהפרסומים הם בבחינת זוטי דברים ומעשה של מה בכך על פי סעיף 4 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]. לחילופין טענה התובעת, כי עומדת לה הגנת תום הלב על פי סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע וכן עומדת לה החזקה מכוח סעיף 16(א) לחוק איסור לשון הרע.

דין והכרעה

24. לאחר שעיינתי במכלול הראיות שלפני ולאחר ששקלתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי דין התובענה להתקבל, והכל כפי שאנמק להלן.
- דרך הנימוק וההכרעה הינה כך: בשלב הראשון אבחן את השאלה המרכזית העומדת להכרעה בהליך שלפני והיא - האם הפרסומים הנטענים אכן נאמרו מפי הנתבעת?
- בשלב השני, וככל שאקבע כי הפרסומים אכן נאמרו, אבחן את יתר טענות הצדדים ביחס לעוללת איסור לשון הרע. בשלב השלישי אדון בפיצוי המגיע, אם בכלל, לתובעת.

האם נאמרו על ידי הנתבעת אמירות גזעניות?

כללי

25. ניתוח העדויות והראיות שלפני מוביל למסקנה ברורה וחד משמעית כי הנתבעת אמרה גם אמרה אמירות גזעניות קשות כנגד התובעת.
- לעניין זה, מצד אחד, קיימות העדויות של התובעת, של הגב' אלחדד, של הגב' המבורג וכן קיימת הודאתה של הנתבעת עצמה במשטרה בזמן אמת כי הנתבעת אמרה אמירות אלו. עדויות אלו הן קוהרנטיות, ברורות וכולן מובילות למסקנה הברורה כי הנתבעת כינתה את התובעת "אתיופית מסריחה" ואמרה גם "מי נתן לכושית לנהל מסעדה".
- מהצד שני, קיימת אך ורק עדותה היחידה של הנתבעת, עדות בעל דין, המכחישה את האמירות הללו. אציין כי אפילו בן זוגה של הנתבעת, מר אלון וקנין, לא הגיע לבית המשפט להגן על הגרסה של הנתבעת.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

26. מכאן, אף ממבט הציפור, ועוד טרם ניתוח פרטני של העדויות והראיות, ניתן ללמוד כי יש להעדיף את גרסת התובעת המגובה בשלל עדויות וראיות על גרסת הנתבעת אשר אינה נתמכת בדבר.

ניתוח העדויות והראיות מחזק מסקנה זו, וארחיב:

העדויות במשטרה וההליך הפלילי

27. כאמור, לאחר קרות האירוע התובעת פנתה למשטרת ישראל והגישה תלונה נגד הנתבעת.
28. מתוך תיק המשטרה הצדדים הגישו את הראיות הבאות: תלונת התובעת במשטרה, הודעת התובעת, הודעת הנתבעת, הודעת הגב' אלחחד והודעת מר מויסייב. הנתבעת הגישה כראיה, בין היתר, גם את ההסדר המותנה עליו חתמה עם רשויות התביעה עקב האירוע נשוא התביעה וכן את טיוטת כתב האישום כנגדה.
29. עיון בהודעות שניתנו במשטרה מגלה גרסה ברורה ואחידה כי הנתבעת אמרה אמירות גזעניות כנגד התובעת, ואפרט:
- בראש ובראשונה לעניין זה קיימת הודאה של הנתבעת כי אכן אמרה אמירות אלו, ר' מהודעת הנתבעת במשטרה מיום 24.7.2017 (להלן: "פרוטוקול חקירת הנתבעת"):

ש: "את אמרת "מה המנהלת השחורה המסריחה הזאת עלאק מנהלת הביאו כושית לנהל מסעדה"?"

ת: כן."

[ר' עמ' 3 ש' 28-29 לפרוטוקול חקירת הנתבעת]

30. כמו-כן, לאורך כל חקירתה במשטרה הנתבעת בחרה להציג את התובעת בהתבסס על מוצאה העדתי וצבע עורה ולא בשמה או בהתאם לתפקידה במסעדה.

להלן מבחר ציטוטים של הנתבעת מפרוטוקול חקירתה במשטרה, ציטוטים בהם היא מזהה את התובעת על פי מוצאה ולא על פי שמה או תפקידה: "זו בחורה אתיופית שעובדת במקום" [עמ' 2 ש' 13, שם]; "זה היה מלצרית אתיופית" [עמ' 2, ש' 16-17, שם]; "ואני רוצה להגיש נגד האתיופית תלונה על תקיפה" (עמ' 3, ש' 45-46, שם).

31. לטעמי הצגת התובעת במשטרה בהתאם למוצאה יש בה להוות חיזוק לטענת התובעת כי במסגרת חילופי הדברים במסעדה נאמרו גם אמירות גזעניות על ידי הנתבעת.

32. אציין, כי הנתבעת טענה במהלך חקירתה בישיבת ההוכחות שהתקיימה לפני, כי הדברים שנכתבו בהודעתה במשטרה, דברים אשר במסגרתם הודתה באמירה גזענית לא נאמרו על ידה וכי אלו הוספו על ידי השוטר החוקר.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

עוד ציינה הנתבעת כי סירבה לחתום על פרוטוקול חקירתה במשטרה וזאת עקב סתירות בין מה שאמרה לבין מה שנכתב [ר' עמ' 66 ש' 25-27 לפרוטוקול הדיון מיום 8.12.2019 (להלן: "פרוטוקול הדיון")].

33. איני מקבל טענה זו של הנתבעת, ואבאר. ראשית אציין כי הנתבעת העלתה טענה זו לראשונה במעמד חקירתה במסגרת ישיבת ההוכחות. הנתבעת הייתה מודעת היטב להודעתה במשטרה עת הגישה כתב הגנה לתיק ועת הגיבה על בקשת התובעת להוסיף את תיק המשטרה לראיות בתיק זה. לכל המאוחר הייתה הנתבעת מודעת להודאה זו שלה עת הגישה תצהיר עדות ראשית לתיק, כאשר בשלב זה כבר היה בידיה תמליל הודאתה במשטרה.

עם זאת, הנתבעת לא הכחישה את אמירתה זו במשטרה, אמירה בה היא מאשרת כי אמרה "הביאו כושיית לנהל מסעדה", לא בכתב ההגנה, לא בתצהירי העדות הראשית מטעמה ואף לא לאחר שבית המשפט אישר את הגשת הראיות מתיק המשטרה, כך שהיא נזכרה לעשות כן רק במסגרת החקירה הנגדית.

אין מקום לקבל הכחשה כבושה זו. ההיגיון מחייב כי ככל שאכן הנתבעת הייתה סבורה ששוטר במשטרת ישראל רשם דברים שאינם נכונים בהודעתה במשטרה, הייתה מעלה את ההכחשה בהזדמנות הראשונה ולא ממתינה שישאלו אותה על כך בחקירתה הנגדית.

יתרה מזו, ככל שהנתבעת הייתה סבורה כי האמור בפרוטוקול חקירתה במשטרה אינו נכון, היה עליה **טרם** החתימה על ההסדר המותנה לדרוש מרשויות התביעה לתקן את פרוטוקול חקירתה במשטרה, דבר שלא נעשה על ידה.

34. הנתבעת טענה כי יש לזקוף לזכותה את העובדה כי בהסדר המותנה לא נכללה הודאה באמירת אמירות גזעניות. אכן, בהסדר המותנה הודתה הנתבעת כי "החלה לצעוק כי תעשה רעש ובלאגן" וכי אמרה לתובעת "מכוערת" (וכן הודתה בזריקת השניצלון על התובעת) ואין הודאה של הנתבעת באמירות הגזעניות.

אולם, לטעמי, מכך לא ניתן ללמוד כי לא נאמרו אמירות שכאלו. "הסדר מותנה" כשמו כן הוא - "הסדר", כלומר הסכמה בין התביעה לנאשמת, הנתבעת כאן. במסגרת הסדר נהוג כי התביעה מקלה עם הנאשם בעובדות כתב האישום וזאת כתמורה להודאתו. מכאן, העובדה כי התביעה בחרה בסופם של דברים לא לכלול בכתב האישום את האמירות הגזעניות, אין בהן להוות ראיה או הוכחה כי אלו לא נאמרו על ידי הנתבעת, בפרט בשעה שהנתבעת וכן יתר העדים מעידים על האמירות הללו.

35. להשלמת התמונה אציין כי **כלל** העדים שנחקרו במשטרה בסמוך ממש לאירוע העידו על אמירות גזעניות:

כך, לגבי הנתבעת בעצמה, ר' הציטוט לעיל מע' 3 לחקירתה.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

כך, העידה גם התובעת בחקירתה במשטרה (דף 14 לחקירה) כי הנתבעת אמרה לה: "מי המנהלת השחורה המסריחה הזו עלאק מנהלת הביאו כושית לנהל מסעדה";

כך, מעיד מר מיכאל מויסייב (דף 6 לחקירה) כי התובעת אמרה "אתיופית זונה או משהו בסגנון";

וכך מעידה הגב' עדי בר אלחדד (דף 8 לחקירה) כי התובעת אמרה: "כושית מסריחה, אתיופית, מי נתן לך לנהל ודברים כאלה".

ואם לא די בכך, הרי גם השוטר שהגיע לאירוע רושם בדוח הפעולה:

"וכמו כן מסרה כי הלקוחה כינתה אותה קושית" (הטעות במקור – ג.ה.).

36. הינה כי כן, כלל העדים שהעידו במשטרה, בסמוך ממש לאירוע, היו אחידים בעמדתם כי הנתבעת אמרה לתובעת הערות גזעניות. גם אם אין זהות מושלמת בין העדויות בציטוט האמירה הגזענית, הרי רוח הדברים המשתקפת מהעדויות לגבי דברי הנתבעת דומה, והניחוח הרע העולה הוא ניחוח גזעני מובהק.

העדויות בבית המשפט

37. כאמור, המסקנה העולה מהעדויות במשטרה הינה, כי הנתבעת אמרה לתובעת אמירות גזעניות. מסקנה זו מתחזקת מתצהירי התובעת אשר תומכים במסקנה זו, ובפרט מעדויות עדי התובעת לפני.

מעדויות אלו עולה באופן ברור כי הנתבעת אמרה אמירות גזעניות לתובעת.

אציין כי התרשמתי מעדים אלו, כי נכחו באירוע וכי התיאור שלהם הינו נכון ומהימן, ואפרט:

38. כך מעידה הגב' המבורג:

"כב' הש' הס': שנייה שנייה. גברת, אני רוצה רק בשביל להבין. (לא ברור) בבקשה, את הקללות הגזעניות את שמעת במו אוזניך?"

עדה, גב' בכר אמבור: כן."

[ר' עמ' 40, שי 32-34 לפרוטוקול הדיון, הטעות בשם העדה במקור – ג.ה.]

ובהמשך:

"ש: זאת אומרת את שמעת את הקללות הגזעניות, את שמעת במו אוזנך.

ת: כן.

ש: לא תקווה סיפרה לך, ולא מיכאל,

ת: לא.

ש: במו אוזנך.

ת: דיברתי אתה. דיברתי עם הגברת."

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

[ר' עמ' 41, ש' 6-11, שם]

39. הגב' אלחדד העידה באופן דומה:

ש"ש: הבנתי. את ראית את תקווה, סליחה את הנתבעת זורקת שניצל על תקווה?
 ת: כן.
 כב' הש' הס': את ראית בעיניים שלך?
 ש: כן.
 ש: ואת שמעת אותה בעיניים, (לא ברור) בפירוש קוראת קריאות גזעניות?
 ת: כן.
 ש: באוזניים שלך? את בטוחה,
 ת: כן.
 ש: ב-100%
 ת: כן. במיליון אחוז.
 ש: נשבעת על זה?
 ת: כן.
 ש: שהיא, לא רק סתם קללה,
 ת: כן.
 ש: אלא אמרה: "מי נתן לכושית לנהל מסעדה?"
"כושית מסריחה"
 ת: כן. זה מילים שעד עכשיו חקוקות בזיכרוני.
 ש: ב-100% את זוכרת?
 ת: ב-100%. "הדגשה שלי – ג.ה.)

[ר' עמ' 58 לפרוטוקול הדיון ש' 12-30]

40. אציין כי לא רק שהתרשמתי לחיוב מעדותה של הגב' אלחדד, הרי שעדותה קוהרנטית להודעתה למשטרה.

41. כמו כן, ר' עדותה הברורה של התובעת עמ' 36 לפרוטוקול:

כב' הש' הס': כלומר את בטוחה שהיא אמרה: "מי נתן לכושית לנהל מסעדה?" ו-"כושית מסריחה"?
 תובעת, גב' גדעון: כן. זה לא נאמר פעם אחת.
 ש: זה נאמר כמה פעמים?
 ת: כמה וכמה פעמים.
 ש: ו-100% את זוכרת את זה?
 ת: ב-100%. היא גם הודתה שהיא אמרה את זה, אז גם, בחקירת משטרה."

42. כנגד עדויות ברורות אלו קיימת רק עדותה של הנתבעת המכחישה כי אמרה אמירות גזעניות. אציין, כי עדותה לא השרתה אמינות, הייתה בלתי קוהרנטית ואף סותרת את עדותה שלה במשטרה.

עוד יש לזכור כי מדובר בעדות יחידה של בעלת דין, אשר על מנת לקבל את גרסתה יש צורך בסיוע, או הנמקה מיוחדת, וזאת בהתאם לסעיף 54(2) לפקודת הראיות, תשל"א-1971.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

במקרה שלפני לא רק שאין כל סיוע לעדותה של הנתבעת ולא רק שאין כל הנמקה מיוחדת להסתמך על עדות זו, אלא דווקא קיימים נימוקים לדחותה.

43. נדבך נוסף בקבלת גרסת התובעת ודחיית גרסת הנתבעת הינו ההימנעות של בן זוגה של הנתבעת, מר אלון ועקנין, מלהעיד במשפט. אין חולק כי מר ועקנין נכח בכל רצף האירועים ולכן לגרסתו קיימת חשיבות של ממש למחלוקת בתיק זה. מר ועקנין אף הגיש תצהיר מפורט לבית המשפט, תצהיר התומך בגרסת הנתבעת.

עם זאת, מר ועקנין לא התייצב להיחקר על תצהירו בישיבת ההוכחות. הנתבעת, אף שהייתה יכולה לעשות כן, לא ביקשה לזמנו למועד נדחה, לא ביקשה להוציא צו הבאה כנגד מר ועקנין ולמעשה ויתרה מרצונה על תצהירו.

אחזור ואציין עדות מר ועקנין היא למעשה העדות היחידה התומכת בגרסת הנתבעת, וגם עליה ויתרה הנתבעת.

ההלכה לגבי אי הבאת ראיה רלוונטית ידועה, כאשר אי הבאת ראיה פועלת כנגד מי שיכול היה להביאה ונמנע מכך, ר' ע"א 548/78 פלונית נ. פלוני [פורסם בנבו] (16.12.1980):

"דרך זו שנקט אותה המחוקק מקורה בכלל הנקוט ידי בתי המשפט מימים ימימה, שמעמידים בעל-דין בחזקתו, שלא ימנע מבית המשפט ראיה, שהיא לטובתו, ואם נמנע מהבאת ראיה רלבנטית שהיא בהישג ידו, ואין לו לכך הסבר סביר, ניתן להסיק, שאילו הובאה הראיה, הייתה פועלת נגדו. כלל זה מקובל ומושרש הן במשפטים אזרחיים והן במשפטים פליליים, וככל שהראיה יותר משמעותית, כן רשאי בית המשפט להסיק מאי-הצגתה מסקנות מכריעות יותר וקיצוניות יותר נגד מי שנמנע מהצגתה". (הדגשה שלי - ג.ה.).

במקרה שלפני, כאמור, מדובר בעדות משמעותית מטעם הנתבעת, העדות היחידה התומכת בגרסתה, וויתור הנתבעת על עדות זו מחייבת את בית המשפט להסיק כנגד גרסת הנתבעת.

44. אולם, לא רק עדות זו הייתה חסרה. בפני הנתבעת לא הייתה כל מניעה לנסות ולהציג תשתית ראייתית התומכת בגרסתה. כך, עמדה לרשותה האפשרות לזמן עדים אחרים מהמסעדה, עדים אשר ייתמכו בגרסתה. אולם, הנתבעת בחרה להסתפק בעדותה שלה בלבד, עדות אשר כאמור אין בה לבדה כדי לשכנע באמיתות גריסתה.

45. הנתבעת בסיכומיה הצביעה על אי דיוקים או סתירות מינוריות בין העדויות של עדי התביעה. איני סבור כי אי דיוקים אלו בשמות או במיקום כל אחד מהעדים יש בהם לפגום באמינות הגרסאות שלהם. מדובר באירוע שארע כשנתיים לפני מועד ההוכחות, ואך סביר כי הזיכרון לפרטים ספציפיים אינו מדויק. דווקא הפערים בפרטים טכניים בין העדים יכולים ללמד, כי מדובר בעדויות אותנטיות ולא מתואמות.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

- לטעמי, העיקר לעניין שלפניי הינו כי בנושא המחלוקת המרכזי, האמירות הגזעניות של הנתבעת, כל העדים העידו באופן קוהרנטי, רציף, אמין וללא סתירות בין עדות אחת לאחרת, כי הנתבעת אמרה אמירות גזעניות בוטות לתובעת בנוכחות כלל אורחי ועובדי המסעדה.
46. לא מצאתי גם כי היה שיהוי לא סביר בהגשת התביעה או כי נגרם נזק ראייתי לנתבעת. האירוע כאמור אירע ביום 17.4.2017 ואילו התביעה הוגשה ביום 6.5.2018. אני סבור כי תקופה של שנה להיערך ולהגיש תביעה שכזו הינה תקופה המכוננת שיהוי או נזק ראייתי. עוד אציין, כי כאמור לעיל, אף אם לאור חלוף הזמן העדים לא זכרו פרט כזה או אחר, כולם כאחד זכרו אמירות גזעניות של הנתבעת.
47. להשלמת התמונה אציין, כי אין כל עדות תומכת לטענת הנתבעת כי התובעת אמרה לה אמירות גזעניות כגון "ערסית מרוקאית" או "פרחה מרוקאית" ואני דוחה טענה זו.
48. נוכח האמור לעיל, אני סבור כי התובעת עמדה בנטל הנדרש בכדי להוכיח את גרסתה לאירוע ושוכנעתי מעבר לנדרש כי הנתבעת אכן אמרה את הפרסומים הנטענים.

ניתוח עוולת לשון הרע

מסגרת הדיון

49. כב' השופט עמית התווה בפסק הדין בעניין ע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין-אורבך [פורסם בבנו] (08.02.2012) את תרשים הזרימה לבחינת תביעת לשון הרע:

"תרשים הזרימה בתביעות לשון הרע הוא כלהלן: בשלב הראשון נבחנת השאלה אם הביטוי מהווה לשון הרע על פי אחת מארבע החלופות בהגדרה שבסעיף 1 לחוק, והאם מתקיים יסוד הפרסום כמשמעותו בסעיף 2 לחוק. רק אם התשובה חיובית עוברים לשלב הבא ובוחנים אם הביטוי נהנה מאחת החסינויות המוחלטות (פרסומים מותרים) הקבועות בסעיף 13 לחוק. אם נכנס הפרסום לד' אמות אחת החסינויות - דין התביעה להידחות. אם לא כן, אנו עוברים לשלב הבא ובוחנים אם הפרסום מוגן על פי אמת המידה הקבועה בסעיף 14 לחוק על שתי רגליה - אמת בפרסום ועניין ציבורי. אם הפרסום אינו נהנה מהגנה זו, יש להמשיך ולבחון אם הפרסום מוגן בתום ליבו של המפרסם, בגדר אחת מהחלופות הקבועות בסעיף 15 לחוק במשולב עם חזקות תום הלב בסעיף 16. היה ונתברר כי הפרסום אינו נהנה מהגנת סעיף 14 או מהגנת סעיף 15, או-אז עוברים לשלב הרביעי של הסעדים."

- למעשה ניתוח זה מהווה פיתוח של שלבי ניתוח העוולה כפי שנקבעו עוד בעניין ע"א 89/04 ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי [פורסם בבנו] (04.08.2008).

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

האם מהווים הדברים לשון הרע?

50. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע קובע מהו "לשון הרע":

"לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול-

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם במשרה ציבורית ואם במשרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או מקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, בשל מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו

המינית או מוגבלותו;" (הדגשה שלי – ג.ה.).

51. המבחן לקיומו של לשון הרע הוא מבחן אובייקטיבי, כך שעל בית המשפט לבחון איזו משמעות היה מייחס אדם סביר לפרסום שנעשה, ר' רע"א 10520/03 **בן גביר נ' דנקנר** [פורסם במאגר נבו] (12.11.2016).

עוד ברור, כי התייחסות לאדם על רקע ארץ מוצאו או צבע עורו ברבים בוודאי שבקונוטציה שלילית עלולה להביא לביזוי ולהשפלתו בעיני הבריות.

52. בענייננו אין מחלוקת של ממש כי הפרסומים מהווים לשון הרע.

כינוי התובעת כ- **"אתיופית מסריחה"** והאמירה של הנתבעת כנגד התובעת בעת האירוע **"מי נתן לכושית לנהל מסעדה"**, הינם פרסומי לשון הרע כהגדרתה בחוק **באופן מובהק**, אמירות אשר נועדו לבזות ולהשפיל את התובעת.

זאת ועוד, מדובר על אמירות שנועדו לבזות את הנתבעת על רקע גזעה ומוצאה, כאשר לשון החוק, כמצוטט לעיל, נועדה להגן על האדם בפני אמירות מסוג זה.

53. אדגיש, כי במקרה שלפניי אין מדובר רק בקללות או גידופים בהם קיללה הנתבעת את התובעת, אלא באמירות גזעניות בוטות, אמירות אשר יש בהן פגיעה אובייקטיבית וסובייקטיבית בתובעת.

54. הנתבעת טענה בכתב הגנתה (ר' סעיף 45) כי ככל שייקבע כי הפרסומים אכן נאמרו מפיה הרי שהפרסומים הינם דבר של מה בכך וזוטי דברים.

טענה זו מוטב היה לה ולא הייתה נטענת. כינוי התובעת כ- **"אתיופית מסריחה"** ואמירה כגון **"מי נתן לכושית לנהל מסעדה"** כנגד התובעת לעיני הנוכחים במסעדה בעת האירוע, אינם פרסומים של מה בכך ואינם זוטי דברים, אלא מדובר בפרסומי לשון הרע חמורים, שאין להם מקום אפילו בעידנא דריתחא.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

יסוד הפרסום והיקפו

55. כאמור, על מנת לכונן עילה מכוח חוק איסור לשון הרע אין די בכך שהדברים יהוו לשון הרע, אלא שיש להוכיח גם את יסוד הפרסום.

56. סעיף 2 לחוק איסור לשון הרע, קובע:

"(א) פרסום, לענין לשון הרע - בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.
(ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות:
(1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;"

57. במקרה שלפניי, אין למעשה מחלוקת כי דברי הנתבעת נאמרו בחלל מסעדה אשר הכיל סועדים רבים וכן אנשי צוות.

58. לפיכך, מדובר בפרסום לשון הרע שנעשה בעל פה והגיע לאנשים רבים מלבד התובעת.

59. לאור האמור עד כאן, עולה כי התובעת הוכיחה כי הנתבעת עוולה כלפיה בעוולה מכוח חוק איסור לשון הרע. נותר לבחון האם לנתבעת עומדת חסינות או הגנה אחרת.

60. אציין כי הנתבעת אינה טוענת לחסינות מכוח סעיף 13 לחוק איסור לשון הרע ואף לא להגנת האמת בפרסום מכוח סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע, וממילא לא עומדת לה חסינות או הגנה שכזו.

מכאן, טענת ההגנה של הנתבעת הינה הגנת תום הלב מכוח סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע.

האם עומדת לנתבעת הגנת תום הלב מכוח סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע?

סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע - הגנת תום הלב

61. הנתבעת טענה כי עומדות לה ההגנות המפורטות בס"ק (2), (4), (6) ו-(10) לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע.

62. על פי הפסיקה מטרת סעיף 15 לחוק איסור לשון הרע הינה לקבוע הגנות למפרסם בתום לב, הגנות המשקפות איזון בין הזכות לשם טוב לבין הזכות לחופש הביטוי, ר' לעניין זה ע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' אילון (לוני) הרציקוביץ' [פורסם בנבו] (3.4.04), רע"א 4740/00 לימור אמר נ' אורנה יוסף [פורסם בנבו] (14.8.01), וע"א 214/89 אריה אבנרי נ' אברהם שפירא, [פורסם בנבו] (22.10.89).

63. בהתאם לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, על מנת שתחול הגנת תום הלב, על הנתבע להוכיח התקיימותם של שני תנאים מצטברים - האחד, כי הפרסום נעשה בתום לב והשני, כי חל אחד המקרים המנויים בחלופות הסעיף (ר' שנהר לעיל בעמ' 250).

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

64. סעיף 16(א) לחוק איסור לשון הרע קובע חזקת תום לב, כך שהיה והפרסום נעשה באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 והוא לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, הרי חזקה שזה נעשה בתום לב.
65. בענייננו, אני סבור כי הנתבעת לא פרסמה את אמירותיה בתום לב.
66. יתרה מזו, אני סבור כי אף קיימת חזקה כי הנתבעת עשתה את הפרסומים שלא בתום לב בהתאם לסעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע. ואנמק:

העדר תום לב

67. ראשית, מעצם סגנון הפרסומים ניתן ללמוד על חוסר תום ליבה של הנתבעת וזאת אף מבלי להידרש לחזקות.
- הפסיקה קבעה כי ניתן לשלול את תום לב המפרסם גם מעיון בפרסום עצמו ואופן ניסוחו, ר' שנהר, בספרו 'דיני לשון הרע', בעמ' 264:

"על תום לבו של המפרסם או על העדרו ניתן ללמוד גם מהפרסום עצמו.

פרסום זהיר ומתון בלשונו, שאינו פוגע בנפגע מעבר לסביר על פי מטרות ההגנה הספציפית שבמסגרתה הוא נדרש, ילמד על תום לבו של המפרסם ואף עשוי להקים לו את החזקה כי עשה את הפרסום בתום לב, אם כי גם פרסום בלשון מתונה עלול לחרוג מהסביר.

מאידך גיסא, יצירת דרמטיזציה בפרסום באמצעות הכללה מודעת של פרטים לא מדויקים, או השמטה מכוונת של פרטים חשובים, עשויות להעיד על חוסר תום לבו של המפרסם. ניסוח בוטה ומעליב בצורה בלתי סבירה עשוי להעיד על העדר תום לבו של המפרסם ואף לגרום לכך שלא תעמוד לו החזקה שעשה את הפרסום בתום לב..." (הדגשה שלי - ג.ה.).

68. במקרה שלפני אין מדובר בפרסום "זהיר" או "מתון", אלא באמירות גזעניות בוטות ופוגעניות.
69. מכאן, אף אם הנתבעת סברה כי התובעת מדברת אליה או של משפחתה באופן בלתי ראוי, הרי עדיין אין זיקה של ממש בין ההתנהגות הנטענת של התובעת לאמירות הגזעניות, הבוטות והפוגעניות של הנתבעת.
70. לפיכך, בעצם נקיטת הביטויים כגון "אתיפית מסריחה" ו-"מי נתן לכושית לנהל מסעדה" יש בכדי לשלול את הגנת תום הלב.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

חזקת העדר תום לב מכוח סעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע

71. אף אם לא ניתן ללמוד על העדר תום לב מכוח הפרסום עצמו, הרי מכוח תנאי סעיף 16(ב) לחוק איסור לשון הרע, קיימת **חזקת חוסר תום לב** של הנתבעת, חזקה שלא נסתרה, ואפרט:

סעיף 16(ב) קובע:

"(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה:
(1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;
(2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;
(3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15."

72. אציין כי די בהוכחת אחד מהסעיפים הקטנים (1) – (3) לסעיף 16(ב) בכדי לבסס חזקה כי הפרסומים נעשו שלא בתום לב.

73. בענייננו, נראה כי שלושת הסעיפים מתקיימים כלפי הנתבעת:

74. ראשית, לעניין אמנת הנתבעת, נותר רק לקוות כי הנתבעת אינה מאמינה כי התובעת הינה **"אתיופית מסריחה"** או כי התובעת אינה כשירה לנהל מסעדה לאור צבע עורה.

שנית, כינויי הגזענות של התובעת פגיעתם רבה מאשר הייתה דרושה לשם מענה על התנהלות ה**נטענת** של הנתבעת.

75. מן האמור לעיל עולה, כי לא רק שהנתבעת לא הוכיחה את תום ליבה בפרסומים, הרי שהוכח כי חזקה שפעלה בחוסר תום לב. חזקה זו לא נסתרה.

76. לאור מסקנה זו כי מתקיימת חזקת חוסר תום הלב, אין צורך לבחון את ההתקיימות הספציפית של סעיפיו הקטנים של סעיף 15 כטענת הנתבעת.

77. אשר על כן, אני קובע כי לנתבעת לא עומדת הגנת תום הלב.

הפיצוי

פרמטרים לחומרא ולקולא

78. לאור האמור והמנומק לעיל, מצאתי כי הנתבעת פרסמה דברי לשון הרע חמורים על התובעת וכי אין לה הגנה מכוח הדין. מכאן יש לדון בשאלת הפיצוי הראוי.

79. ראשית אציין, לא מצאתי ראיה כי לתובעת נגרם נזק כספי בפועל כתוצאה מדברי לשון הרע כנגדה, וזאת כאשר לא הוכח הקשר הסיבתי בין הטיפול הפסיכולוגי הנטען לאירוע שארע.

לפיכך אתמקד בעתירת התובעת לפיצוי בסך של 141,193 ₪ ללא הוכחת נזק.

80. סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע קובע:

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

"(ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק".

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק."

81. הפסיקה קבעה מספר קריטריונים לקביעת סכום הפיצוי במקרה ולא הוכח נזק, ר' ע"א Canwest Global Communications Corp 6903/12 נ' אלי עוזר [פורסם בבנו] (22.07.2015), אשר מנה את הפרמטרים הבאים:

"בפסיקת פיצויים לפי חזקה זו יעריך בית המשפט את הנזק ויקבע פיצויים מתאימים בהתחשב במעמדו של הניזוק בקהילתו; בהשפלה ובסבל שהוא חווה; בטיב הפרסום ובאמינותו; בהיקף התפוצה של הפרסום; ובמידת הפגיעה שיש בפרסום. עוד עליו להתחשב בהתנהגות הצדדים – המפרסם והנפגע – לפני ואחרי הפרסום"

82. עוד נקבע בפסיקה כי הבחינה של כל מקרה ומקרה הינה אינדיווידואלית ואין מקום לקביעת "תעריפים" לפיצוי, ר' רע"א 4740/00 לימור אמר נ' אורנה יוסף [פורסם במאגר נבו] (14.8.2001).

83. במקרה שלפני יש נסיבות הפעולות לחומרא ויש נסיבות הפועלות לקולא, כך שנדרש לאזן ביניהן. **אקדים ואומר כי מירב הנסיבות הינן נסיבות לחומרא**, כך שראוי לפסוק פיצוי משמעותי.

84. בגדר הנסיבות לחומרא יש להביא בחשבון בראש ובראשונה כי מדובר בביטויים גזעניים. אין מדובר בקללות סתם או אמירות כלליות בגנות התובעת, אלא באמירות שהמוטיב המנחה שלהם הוא גזעני. על אמירות גזעניות קבעה הפסיקה באופן ברור וחד משמעי כי פגיעתם רעה וכי הפיצוי בגינם ראוי שיהיה משמעותי, ר', לשם הדוגמה, בת"א (כ"ס) 39170-11-16 **ציבולוב נ' קרקוקלי ואח'** [פורסם בבנו] (22.01.18):

"ביטויים גזעניים מסוג זה פגיעתם רעה. הם פוגעים בלכידות החברתית, במהותה של המדינה כמדינה קולטת עליה, בעולים שחלקם היו חשופים בעבר לכינויי גנאי בהיותם "יהודים", ולאחר שהגיעו לישראל חשופים הם לכינויי גנאי בשל ארץ מוצאם..."

85. עוד יש להביא בחשבון לחומרא, כי אין מדובר באמירה אחת בודדה, אלא באמירות חוזרות ונשנות לאורך כל האירוע.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

86. נתון נוסף שיש להביא בחשבון לרעת הנתבעת הינו מקום הפרסום והיקף הפרסום. בענייננו מדובר במקום העבודה של התובעת, כאשר התובעת קיבלה קידום במקום עבודה זה זמן קצר בלבד טרם האירוע.

האמירות נאמרו הן בפני קהל סועדים רב והן בפני צוות העובדים של המסעדה. מכאן, כאשר אין מדובר באמירה שנאמרה בחוג חברים מצומצם, אלא באמירה שנאמרה במקום העבודה של הנתבעת, לפני קהל משמעותי, כולל אנשים זרים וכן צוות העובדים, יש באמירות אלא לא רק לפגוע בכבודה של התובעת, אלא גם במקור פרנסתה.

עוד אציין לעניין זה, כי התרשמתי מעדות התובעת כי הפרסום אכן פגע בה פגיעה קשה, וניתן להבין לליבה של התובעת, כאשר לקוחה של המסעדה אותה היא מנהלת צועקת לפני כל קהל המסעדה וצוות העובדים אמירה כגון: "מי נתן לכושית לנהל מסעדה".

87. עוד נתון לחומרא הינו כי פרסום לשון הרע לווה גם באקט פיזי של זריקת מזון על התובעת, דבר שיש בו משום השפלה נוספת.

88. נתון משמעותי נוסף שיש לזקוף לחובת הנתבעת הינה התנהגותה לאחר האירוע ולמעשה עד היום. הנתבעת לא חזרה בה ולא התנצלה על דבריה הגזעניים, לא מיד לאחר האירוע, לא לאחר הגשת התביעה ואף לא בסיכומיה.

89. אכן הנתבעת פותחת את סיכומיה (סעיפים 3 ו-4) בטענה כי הביעה את "התנצלותה הכנה" בפני התובעת וטוענת כי אף הסכימה להצעת בית המשפט להתנצל בפני התובעת. אולם, איני מקבל טענה זו של הנתבעת.

אכן, הנתבעת הסכימה להתנצל בגין הקללות "הרגילות" שנאמרו על ידה, אולם, וזה העיקר לענייננו, לגבי האמירות שהן נשוא התביעה, האמירות הגזעניות, לא רק שהנתבעת לא הסכימה להתנצל בפני התובעת, אלא שהיא הכחישה בפה מלא כי אלו נאמרו על ידה.

אדגיש, הנתבעת הכחישה בדיון את הדברים שאמרה (למרות שכאמור הודתה בהם במשטרה), סירבה להתנצל על אמירות אלו וגררה את הנתבעת להליך משפטי קשה. אציין, כי במסגרת הדיון המשפטי אילצה הנתבעת את התובעת לעבור חקירה נגדית קשה, לרבות חיטוט בפייסבוק האישי של התובעת.

ראוי היה לטעמי, כי הנתבעת הייתה לוקחת אחריות על מעשיה ועל דבריה הגזעניים ומתנצלת בפני התובעת על דבריה הגזעניים והקשים. התנצלות שכזו בעניין האמירות הגזעניות, אילו הייתה נעשית בתום לב על ידי הנתבעת, היה בה להפחית באופן משמעותי מסכום הפיצוי.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

אולם לצערי, כאמור, הנתבעת הסכימה להתנצל רק על האמירות "הרגילות", אולם סירבה ומסרבת להכיר בדבריה הגזעניים וממילא מסרבת להתנצל בגינם. אציין כי גם במסגרת סיכומיה לא לוקחת הנתבעת אחריות לדברים הגזעניים שאמרה, ואף טענה כנגד אמינותה של התובעת ועדיה בעניין זה.

90. במסגרת הנסיבות לקולא יש להביא בחשבון כי הדברים נאמרו בעידנא דריתחא. ניתן להבין כי חמתה של הנתבעת עלתה בה, וזאת כאשר מדובר בתקופת חול המועד פסח, כאשר היא בהיריון מתקדם ולאור מנת השניצלונים שלא הייתה לטעמה של ביתה. אני מוכן להניח גם כי הנתבעת התרגזה מאי הנכונות של התובעת לזכות את חשבונה בגין מנת השניצלונים.

לפיכך, אכן יש מקום להביא כנסיבה לקולא את העובדה כי הדברים נאמרו במסגרת סערת רגשות של הנתבעת. עם זאת, וכאמור לעיל, לא ניתן להתעלם מכך שגם לאחר שסערת הרגשות שככה לא חזרה בה הנתבעת מדבריה, ולמעשה גם בעדותה במשטרה יש אמירות גזעניות או גזעניות במשתמע כלפי התובעת, כפי שפירטתי לעיל.

91. הנתבעת, כאמור, הקדישה חלק ניכר מסיכומיה לזכייתה של התובעת בתכנית הראליטי 'האח הגדול'. לא מצאתי בעובדה זו בכדי להוות משקל של ממש בפסיקת הפיצוי בתיק זה. העובדה כי התובעת זכתה בתכנית ראליטי אכן יש בה ללמד שיש לתובעת חוסן נפשי, אולם אין בה ללמד כי היא לא נפגעה קשות מהאמירות הגזעניות לפני קהל הלוקחות. עם זאת, יש מקום לתת משקל מצומצם לכך שכל הנראה האירוע לא גרם נזק משמעותי לחוסן הנפשי של התובעת, כפי שניתן ללמוד מזכייתה בתכנית "האח הגדול", זכייה המחייבת חוסן נפשי ממשי.

92. נסיבה נוספת לקולא הינה מצבה הכלכלי של הנתבעת. הנתבעת הבהירה בדיון כי המערכת הזוגית שלה במשבר, היא מטפלת בילדים קטנים ומקורות ההכנסה שלה מצומצמים. מכאן, קביעת פיצוי גבוה עלולה להטיל עליה אסון כלכלי ולפגוע לא רק בה, אלא גם בילדיה הקטינים.

אציין כי בית המשפט הכיר בקושי כלכלי של המפרסם כשיקול לקולא, ר' ע"א 89/04 ד"ר יולי נודלמן נ' נתן שרנסקי [פורסם בנבו] (04.08.2008):

"בגדרם של שיקולים רחבים אלה ניתן לשקול, בין היתר, את זהותו של הפוגע, ולתת משקל יחסי למצבו האינדיבידואלי מבחינה אישית, כלכלית, והיקף יכולתו לעמוד בחובת הפיצוי המושתת עליו כמרכיב בהשגת תוצאה ראויה וצודקת, המגלמת בתוכה מכלול שיקולים, וחותרת לנקודת איזון ראויה לא רק בתחום האחריות אלא גם בתחום הנזק והסעדים.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

מבחינה זו, לא הרי פיצוי המושת על גוף כלכלי איתן, המסוגל לשאת בו, ואף לתמחר אותו בין סיכוניו, ולבטחו, לפיצוי המושת על אדם פרטי, דל אמצעים, הנדרש לפורעו משארית משאביו, לדרדרו לפת לחם ואף להוליכו לעבר הליכי פשיטת רגל. (הדגשה שלי – ג.ה.).

מכאן, יש להביא נתון זה בחשבון עת פסיקת הפיצוי.

93. כפי שציינתי לעיל אין מקום לקבוע 'תעריפים' לפיצויי בגין פרסומי לשון הרע, אך יש מקום להקיש וללמוד ממקרים דומים ולבחון את הפיצוי שנפסק במסגרתם, כך שהפיצוי שנפסק שם ישמש נקודת התייחסות גם לפיצוי שאפסוק בתיק זה.

סקירת הפסיקה

94. בפסק הדין בעניין ת"א (אש') 41811-04-16 לימור טסמה נ' זהבה עמר [פורסם במאגר נבו] (12.2.2019) (להלן: "עניין טסמה") נדונה תביעה בגין שתי אמירות בנוסח: "גם כן האתיופית המסדיחה הזו אני אתן לה סטירה" אשר נאמרו לפני מספר מצומצם של אנשים. בית המשפט פסק שם פיצוי של 25,000 ₪.

אציין כי באותו העניין ציין בית המשפט, כי:

"אין ולא יכול להיות ספק: אמירותיה של הנתבעת כלפי התובעת היו משום אמירות מבזות ומשפילות ועוצמתן טמונה דווקא בהיותן מנותקות מכל הקשר והגיון שהרי הנתבעת לא התיימרה להביע דעה אישית ועניינית על התנהגות כלשהי מצד התובעת, כי אם להצמיד לה, סתם כך, ועל רקע שייכותה העדתית, איפיון מבזה ומשפיל. ראוי לחדד ולומר - עצם איזכור מוצאה של התובעת בוודאי שאינו יכול לכוון לדופי בה, אלא שהוספת מילה מבזה בצמידות לציון מוצאו האתני של אדם, יש בה משום היבט גזעני המייחס מעמד נחות/ משפיל לעדה שלמה." (הדגשה שלי – ג.ה.).

עוד אציין כי בעניין טסמה, ובניגוד למקרה שלפני, הנתבעת התנצלה התנצלות ממשית, ואצטט:

"אקדים ואציין כי לצד התרעומת, הקושי ואי הנוחות, בלשון המעטה, שמעוררות האמירות מושא התביעה, נראה כי בסופו של דבר כנים היו דברי הנתבעת לגבי החרטה שבליבה ולגבי כך שאין אמירות בוטות אלה מאפיינות את דרך התנהגותה."

לאור חרטה זאת של הנתבעת נפסק שם פיצוי בסך של 25,000 ₪ בלבד.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

כאמור במקרה שלפני אין חרטה ואין התנצלות על האמירות הגזעניות, מכאן על פיצוי להיות גבוה יותר מאשר בעניין טסמה לעיל.

95. בתא"מ (שלום ת"א) 6833-10-12 גטהון קובי טפרה נ' דבורה יוסף [פורסם בנבו] (26.12.2013) דובר על אמירה גזענית "אתיופי מסריח" שנאמרה מספר פעמים בפני קהל מצומצם. בית המשפט פסק פיצוי בסך של 35,000 ₪, כאשר בית המשפט מציין ביחס להתבטאות שם, התבטאות הדומה להתבטאות שלפני:

"בעיני האדם הסביר הביטוי "אתיופי מסריח" הנו ביטוי גזעני, אשר משפיל ומבזה אדם בשל מוצאו, ואשר פוגע קשות בכבוד האדם.

בעיני האדם הסביר במדינת ישראל, ההקשר התרבותי וההיסטורי שיש לכל ביטוי המשלב בין מוצא גזעי/אתני לבין המילה "מסריח" או "מלוכלך" הנו ללא כל צל ספק הקשר גזעני, משפיל ומבזה.

שורשיו של סוג ביטוי זה נטועים עמוק בתפיסות אנטישמיות, אשר הגו את הביטוי הגזעני והקשה "יהודי מסריח" או "יהודי מלוכלך" לפני שנים רבות. במאמרו המפורסם "אני מאשים", משנת 1898, תיאר אמיל זולא את אלפרד דרייפוס כ:

"קורבן... של המרדף אחר 'היהודי המלוכלך', אשר מכתים את תקופתנו".

מכאן, שהמובן הטבעי והרגיל של הביטוי המכוער "אתיופי מסריח", בעיני האדם הסביר, ובהתחשב בנורמות החברתיות במקומותינו, הנו מובן גזעני, משפיל ומבזה, הפוגע קשות בכבוד האדם." (הדגשה שלי - ג.ה.).

ויפים דברים אלו גם למקרה שלפני.

96. בת"א (ת"א) 28562-10-15 סטיין טפרה נ' סטלה ביץ' יזמות בע"מ [פורסם במאגר נבו] (12.4.2017) (להלן: "עניין סטיין טפרה"), נדון מקרה בו מלצר רשם בתיאור של שולחן בו ישבו שני בחורים ממוצא אתיופי "כושים".

בית המשפט מתייחס שם לחומרת הביטוי הגזעני "כושים" ובפרט לצורך במתן פיצוי משמעותי:

"הכינוי "כושי", בוודאי בעניינינו, אינו יכול לזכות להקלה ולהיקרא כ"גידוף" בלבד. כינוי אדם כ"שוטה" או "אוויל" יוכל להיקרא גידוף ואולם כינוי המכליל ציבור שלם ומתקשר לצורה חיצונית כבר אינו גידוף אלא תיאור עולב. בעניינינו אין מדובר בגידוף ואין חולק שלא הייתה כל כוונה לגדף את התובעים הסועדים אלא לתת בהם סימנים בגדר 'תיאור הסועדים'.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

הכינוי המשפיל הוא ביטוי של גזענות. אפילו מדובר בפליטת פה, בפעולה בשל לחץ עבודה או במעשה בלתי מתוכנן – הרי עדיין הפעולה גזענית היא. אין מקום לסובלנות כלפי כינויים מעין אלה שכן הסובלנות ביחס לאדם הנוקט בכינוי עולב וגזעני היא כוחנות ביחס לקרבן הכינוי. (הדגשה שלי - ג.ה.).

97. בית המשפט קבע בעניין סטיין טמפרה לעיל כי מדובר בלשון הרע כלפי התובעים, ופסק פיצוי בסך של 20,000 ₪ לכל אחד מהתובעים (סה"כ 40,000 ₪), וזאת למרות שהנתבעת שם התנצלה על האירוע.

98. בע"א (מחוזי ירושלים) 9082/07 אבי צגאי נ' איגנה אבי אבשלום [פורסם באתר נבו] (2.3.2008), נדון מקרה בו נהג אוטובוס אמר למאבטח בן העדה האתיופית: "מי שם אותך פה, יא אפס; אני לא מכניס כושים כמוך לאוטובוס; התפקיד שלך הוא לפתוח ולסגור את המחסום".

בית המשפט השלום פסק פיצוי של 15,000 ₪ למאבטח. אלא שבית המשפט המחוזי התערב בפסק הדין של בית משפט השלום וקבע פיצוי כפול בסך של 30,000 ₪. נשים לב כי דובר שם בהתבטאות אחת בלבד לפני קהל לא גדול של שומעים.

99. בתיק סע"ש (בי"ש) 53819-07-13 עברי אנגדה נ' משטרת ישראל [פורסם במאגר נבו] (11.12.2014) נדון מקרה בו במסגרת עבודה במשטרת ישראל, אמרה קצינה בדרגת רב פקד על אחד השוטרים: "מי זה השחור הזה שיושב מולך". וכן "תן לשחור הזה לעשות את זה". בית המשפט פסק שם כי מדובר בלשון הרע, וקבע פיצוי בסך של 50,000 ₪ מכוח חוק איסור לשון הרע, כאשר הוא מתייחס לסכנה הקיימת בביטוי הגזעני ועל כך שיש לתת פיצוי שהוא מעבר לפיצוי הקורבן הספציפי:

"כך מדובר בפיצוי שהוא מעבר להשבת המצב לקדמותו, שמשקף את סלידת החברה מאמירות המתייחסות לאדם לפי צבע עורו, ובכך מבזות ומשפילות אותו."

100. דברים אלו מקובלים עליי.

איזון והכרעה

101. האמירות של הנתבעת באירוע הינן אמירות קשות ובלתי נסלחות. הנתבעת בחרה לעלוב בתובעת ברצף של אמירות גזעניות, אמירות אשר כל מטרתן הייתה להשפיל ולבזות את התובעת לאור מוצאה האתיופי. התובעת לא בחלה להשתמש ברפרטואר גזעני נרחב, לרבות שימוש במילת הגנאי "כושי" ובצירוף הפוגעני "אתיופית מסריחה".

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

- זאת ועוד; אמירות אלו לא נאמרו בדלת אמות או במפגש חברתי מצומצם, אלא במקום העבודה של התובעת, בפני קהל גדול, לרבות חבריה ועובדיה של התובעת.
- ואם לא די בכך, הנתבעת הוסיפה מעשה לדיבור וזרקה על התובעת דבר מאכל.
102. השוואת המעשים של הנתבעת לדברי לשון הרע שנדונו בפסיקה כפי שסקרתי לעיל, מגלה כי מעשיה של הנתבעת **חמורים** מהמקרים שנדונו עד היום בהקשר שכזה וזאת הן בעוצמת ההתבטאות, הן בקהל הרב שהיה להתבטאות והן בהעדר כל מוכנות של הנתבעת לקחת אחריות על אמירותיה הקשות ולחזור בה מדבריה.
103. החברה הישראלית הינה חברה קולטת עלייה, כאשר העלייה מאתיופיה סופגת לצערנו התנהגות גזענית ואמירות גזעניות רבות, ר', למשל, במאמר '**אל תגרמו לי לשנוא אתכם: גזענות נתפסת ואיכות חיים תרבותית בקרב נערות אתיופיות**', רחלי שנהב גולדברג, ציון ברנץ, קרני גיזנבורג, 'סוגיות חברתיות בישראל' חוברת 14 (קיץ 2012 / תשע"ב), עמ' 93-117.
- בנסיבות שכאלו על בית המשפט להבהיר בקול ברור, נקי וצלול כי בחברה הישראלית אין מקום להתבטאויות גזעניות וכי כל התבטאות גזענית שכזו תחייב בפיצוי משמעותי, ממשי וגבוה.
- בהקשר זה, מקובלת עליי אמירתו של כב' בית המשפט בעניין **סטיין טמפרה** לעיל, כי **נקיטת יד רכה עם זה הנוקט בדרך גזענית כמוה כפגיעה נוספת בקורבן הגזענות.**
104. עם זאת, עדיין, אין מקום למצות עם הנתבעת את מלוא חומרת הדין, וזאת לאור היותה אם צעירה, יחדנית, המטפלת בילדים קטנים. מכאן, מיצוי מלוא חומרת הדין עם הנתבעת, האם, ופסיקת פיצויים גבוהים כנגדה, יש בו להוות גם פגיעה בילדיה הקטינים, אשר כמובן לא חטאו בדבר. בהקשר של תיק זה מדובר לטעמי ב**שיקול של ממש** להפחתה בפיצוי, שיקול אשר זכה להכרה גם בפסיקה.
- אבהיר כי אילו לא היה מדובר באם יחדנית דלת אמצעים יחסית, הייתי פוסק סכום פיצוי גבוה בהרבה.
105. כמו כן, ראוי לתת משקל מצומצם לכך שאין פגיעה של ממש בחוסן הנפשי של התובעת, כפי שניתן ללמוד מזכיייתה המרשימה בתכנית "האח הגדול".
106. לאור האמור לעיל, אני מעמיד את הפיצוי על סך של 55,000 ₪.
- סיכום**
107. לאור נימוקי פסק הדין, אני פוסק כי הנתבעת תשלם לתובעת פיצוי כספי בסך של 55,000 ₪.

בית משפט השלום בהרצליה

ת"א 9567-05-18 תקוה גדעון נ' צליל דהאן וקנין

לאור מצבה הכלכלי של הנתבעת אני מורה כי הסכום ישולם ב-15 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים החל מיום 1.9.20 וב-1 לכל חודש עוקב שאחריו. היה ולא יפרע אחד מהתשלומים דלעיל במועדו, באיחור של עד עשרה ימי חסד', יעמוד כל הסכום לפירעון מידי ויישא הפרשי הצמדה וריבית פיגורים כדין.

108. לעניין ההוצאות, הרי הוצאות המשפט אמורות להשתלם לצד הזוכה במשפט, כך שעל צד שטענותיו נדחו לשלם לצד שטענותיו התקבלו את הוצאות המשפט שהוצאו על ידו.

109. במקרה שלפניי יש להביא בחשבון כי נפסק סכום משמעותי לטובת התובעת וכן כי נוהל הליך משפטי מלא ועתיר הוצאות.

לאור האמור לעיל, אני פוסק כי הנתבעת תישא בשכר טרחת עו"ד התובעת בסך של 12,000 ₪ (כולל מע"מ). כמו כן, תישא הנתבעת בהוצאות המשפט [כלומר - אגרות בית המשפט, שכר העדים, צילומים, נסיעות, וכיוצא בזה], בסכום גלובלי בסך של 2,500 ₪.

סכום שכר הטרחה וההוצאות ישולם בתוך 30 יום מהיום ולאחר מכן יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין.

ניתנה היום, ט' אב תש"פ, 30 יולי 2020, בהעדר הצדדים.

גלעד הס, שופט

